

דברי תורה

ושיחות קודש

פרשת ואתחנן תשפ"א

תוכן העניינים

- סעודה שלישית ואתחנן תש"פ
- קידושא רבא ואתחנן תש"פ
- אמרים
- ליל ש"ק דברים תשפ"א
- מוצש"ק ואתחנן תש"פ/ הרה"ק בעל בית יעקב מאיזביצא

ניתן לקבל הגליון

בביהמ"ד דחסידי אמשינאוו

רחוב חזון איש 76 בני ברק

בירושלים אצל הרה"ח ר' זלמן

לעווין שליט"א

בביתר אצל הרה"ח ר' אברהם לנדא

שליט"א

ובארה"ב בבתי מדרשינו

לתרומות, הנצחות, ולקבלת הגליון

052-762-8803

Y0527628803@gmail.com

יו"ל ע"י המכון להוצאת תורת

רבינו שליט"א

כל הזכויות שמורות ©

ואלה יעמדו על הברכה אשר נשאם

לבם לסייע בהפצת המעיינות

הרה"צ רבי אברהם שמעון מארילוס שליט"א

חדב"ן כ"ק אדמו"ר זי"ע, ראש כולל "תורת שמעון"

לרגל הולדת הנכד

הרב זאב ארנסטר שליט"א

נכד כ"ק אדמו"ר זי"ע

לרגל הולדת הבן

הרה"ח ר' שמואל ווייסבראד שליט"א

לע"נ הרה"ק רבי שמעון שלום בן הרה"ק רבי מנחם

מאמשינאוו זצוק"ל זי"ע ועכ"א

נלב"ע י"ט אב תשי"ד

הרה"ח ר' משה ארליך שליט"א

גבאי בית מדרשינו בב"פ

לרגל הולדת הבת

הרה"ח ר' שמואל ווייסבראד שליט"א

לע"נ זקנתו מרת גיננדל בת ר' ברוך ע"ה

אשת הרה"ח ר' יעקב דוד ווייסבראד ז"ל מח"ס "אהל

יוסף" - בית אמשינאוו. יא"צ כ"א אב

הרה"ח ר' אהרן יהודא קליין שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו

יום ג' פר' עקב אולמי רויאל ב"ב

הרה"ח ר' יהודה רבניצר שליט"א

ר"מ בישיבת טל תורה

לע"נ הרה"ק רבי אהרן בן הרה"ק רבי ישכר דב

מבעלזא זצוק"ל נלב"ע כ"א אב תשי"ז

לע"נ מרת לאה בת ר' שמואל אלימלך ע"ה

אשת הרה"ח ר' יוסף הלוי רוזנברג ז"ל

יא"צ י"א אב תשנ"ו

סעודה שלישית פר' ואתחנן נחמו תש"פ לפ"ק

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר. אאזמו"ר הרה"ק רבי יעקב דוד זי"ע ביאר שמשו רבנו התחנן וביקש לדורות כי בעת ההיא, שהוא לשון נסתר, המרמז על זמן שיש הסתרות, בזמן הגלות, אשר מרוב צרות ותלאות הראש אינו צלול להתפלל כראוי, יתקבל תפילתן של ישראל אף אם יהא רק בבחינת לאמר, אמירה בעלמא.

*

והנה בהפטרת הפרשה, נחמו נחמו עמי יאמר אלוֹקֵיכֶם וגו', וצריך להבין מהו עתה הנחמה, הרי עד עתה היה ג' דפורענותא, ומה נשתנה משבת זו שכבר אפשר להתחיל בנחמה, הלוא עדיין לא נבנה בית מקדשינו ותפארתינו.

ובתפארת שלמה (שבת נחמו) מבאר את הענין של כפל הלשון נחמו נחמו, וזה לשון קדשו: אמנם מלבד היסורים והעוני שסובלים הישראל בהגלות על ידי מחרפיהם ולוחציהם. הנה עוד

זאת רעה אליהם יותר מכל הרעות אשר כל הימים הם בעצבות ודאבון נפש על כי נעלה השם יתברך מאתם ומי יודע אם חפץ ה' עוד לגאלנו. (כבמשל הידוע שהבן מלך נשלח לגלות, שמלבד מה שאינו נמצא בבית המלך, וניתן למשיסה בידי שונאי המלך, עוד זאת יותר יכאב אשר המלך אינו חפץ בו ועזבו לאנחות, שזה כאב גדול יותר).

כי מה אנחנו ומה בקשתינו להיות מעוררים את האהבה עד שתחפץ. ומי יודע אם כל עבודותינו יעלה ברצון לפני כסא כבודו ואם ישמע עוד אל קולנו והנה כאלה וכאלה יעציבו את לב בני ישראל להתרשל מעבודתם כמו שכבר הי' כזה שאמרו מה בצע כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו.

לכן הנה זה ראשית הנחמה של ישראל על ידי הנביאים להראותם כי ה' אתם בכל מקומות מושבותם ועוד לא סר צילם מעליהם בכל ארץ גלותם וחפץ בעבודתם ושומע עתירתם כל הימים.

וזה היה כאבו של יוסף הצדיק בשעה שהיה בעומק הגלות שלו שאמר (בראשית מ, טו) וגם פה לא עשיתי מאומה, כי שמו אותי בבור. ר"ל כאשר הי' אז בחשכת הבור לא ידע מאומה על חשיבות כל המעשים טובים שעשה, כי עדיין לא הגיע העת להופיע אור ה' עליו להראות אהבתו אליו כי עבודתו נרצה לפניו.

והנה זה שאמר הכתוב (תהלים קכו, ה) הזורעים בדמעה ברנה יקצורו. ר"ל אף אם עתה בגלות הנה בני ישראל זורעים ועובדים בדמעה ועצבות להשם יתברך כי אינם יודעים אם ייטב בעיני ה' אם לא. אבל לעתיד יקצורו ברנה את כל פרי מעשיהם הטובים כי לא יפול מכל דבר הטוב ארצה.

ובשם משמאל אף מוסיף דלעתיד מעצמם יראו ויבינו שכדאי הי' כל הסבל שבזמן הגלות מחמת רוב טובה שיתגלה שקיבלנו על ידי כל צער הגלות, ובלעדיה לא יכולנו להשיגה. הא למה זה דומה, לאדם העוסק בסחורה ועובר ארחות ימים גם בלילה

לא שכב, וסובל כל הצער למען ירויח הון עתק, ואחר שכבר הרוויח אינו מתחרט כלל על כל היגיעה, כן הדבר הזה אלפי אלפים ככה.

וזהו כאמור הבחינה של הזורעים בדמעה, שאנו עובדים ומתייגעים, אבל הכל עולה לחשבון הטובות והנפלאות שנעשים בעת הזו, ולעתיד ברינה יקצורו. נמצא דהנחמה היא שאנו מתכוננים שהקב"ה גם בגלותינו לא עזב אותנו, וגודל החשיבות של השעשועים שאנו עושים להקב"ה על ידי העבודה בעת הזו.

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה הכ"מ, הראה שגם בתוך הפרשה עצמה נמצא ענין נחמה זו, כמו שנאמר (דברים ד, כז) והפיץ ה' אתכם בעמים וגו' בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים וגו' כי אל רחום ה' אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך וגו' ע"כ. הרי שלך לפניך, שגם בעת הגלות, הקב"ה איתנו, ומחזיק בידנו, ואינו עוזב אותנו לעולם.

ואף הוסיף דענין חיזוק זו נחוצה לאדם, וצריך להתבונן בזה אף יותר מבצער החורבן, כדמצינו שפורענות צריך רק ג' שבועות, אבל הנחמה צריך יותר מכך במשך שבעה שבועות, וזהו בבחינת שמאל דוחה ימין מקרבת, עכד"ק.

*

ובאמת מלבד הגלות בין האומות, יש עוד גלות שהיא הנשמה אצל היצר הרע, כמ"ש **מהבעש"ט** עה"פ קרבה אל נפשי גאלה (תולדות יעקב יוסף פר' דברים), וגם בזה מצינו דבר דומה, שהגלות היא מה שאין מרגיש האדם את חשיבות עבודתו, ויש בזה דברים נפלאים **מהרה"ק ר' צדוק זי"ע** בריש **ספר הזכרונות** (מצוה א') דאיתא בגמ' (סוטה מח, ב) על הפסוק כי מי בז ליום קטנות, מי גרם לצדיקים שיתבזזו שולחנן לעתיד לבא קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקדוש ברוך הוא, ע"כ. ומסביר הכוונה, רצה לומר שהם קטנים בעיני עצמן. כי באמת האדם צריך להאמין דהגם שחרב בית

המקדש, והעוונות גרמו מה שגרמו, עם כל זה לא פסקה השגחתו יתברך מאתנו אפילו רגע אחד, וכמ"ש (חגיגה ה, ב) עוד ידו נטויה עלינו עיי"ש.

ומביא דברי הגמרא (ברכות כד, ב) המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה, ועיין שם ברש"י (ד"ה הרי) שחושב שאין הקב"ה עונה תפילת לחש ע"כ. ובודאי אין דבריהם לפתאים החושבים שקול נמוך לא ישמע, וקול גבוה קצת ישמע. שזה דבר שטות, אלא הכוונה שהם מקטני אמונה בעצמו, כלומר שאין מאמין שתפילתו מתקבלת, אחר שרואה שמתפלל בכל יום ולא נענה כלום.

ומוסיף בלשון קדשו, ודבר זה צריך אמונה גדולה, שאף על פי שאינו רואה קבלת תפילתו ועשיית רצונו, עם כל זה יאמין שהשם יתברך שומע תפילת כל פה, ולא שיקץ ענות עני במעשים, וכן עני בדעת גם כן.

ואגב אורחא, באמת דברים אלו שלו, הם גמ' מפורשת (ברכות לב, ב) אמר רבי חמא ברבי חנינא אם ראה אדם

שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. ויש להוסיף כאן דברי המאור עינים (ד"ה במסכת תענית) וז"ל, שלא להתייאש מלהתפלל עוד, עבור שלא נענה בפעמים הראשונים, כי אף שלא נגלית ההמשכה אצלו, מכל מקום עשה פעולת ההמשכה למעלה, שנתקרב השפע אצלו מעולם לעולם, יותר מקודם.

ומעתה יובן למה נחשב כקטני אמונה, שכן השמעת הקול בתפילה היא בא מחמת התעוררות הלב מצד העדר האמונה בתפילתו שפועלת, ורגש זה גורם פעולת השפתיים בהשמעת הקול שחושב אולי על ידי זה יעורר רחמים יותר כידוע. אבל באמת צריך להאמין שהשם יתברך שומע תפילת כל פה ועונה לחש כל אחד כפי מה שהוא.

ובענין זה מסופר על אחד מחסידי קארלין שהתפלל בצעקות כדרכם בקודש, ובא אחד לשאול אותו למה

צועק כל כך, האם ה' לא ישמע תפילתך בנחת, ענהו החסיד, אכן הקב"ה ישמע, אבל אני לא אשמע ע"כ. היינו שצעקתו בתפילה היא כדי לעורר כוונתו, וזה אכן צריך לעשות, אבל כאן מיירי באחד שמתאמץ יותר מחמת שמרגיש שבלא זה, תפילתו אינו חשוב ומקובל לפני אדון כל.

ומסיים דבריו הק', ודברים אלו עיקר גדול בהתחזקות האמונה, להאמין שהשם יתברך משגיח עליו עם קטנות מדריגתו כמו שהוא משגיח על הגדול שבגדולים, כי לפניו הכל שוים, וכל קטנות האמונה בא על ידי הייאוש שאינו מאמין בעצמו.

יעזור ה' שיוציאנו מן הגלות, ונדע חשיבות עבודתנו בזמן הגלות, וכן כל אחד בפרטות את מעלת עבודתו ותפילתו, גם בזמן שאין רואה את התוצאות, ונוכח במהרה לגאולת עולם בביאת משיח צדקנו בקרוב וברחמים.

קידושא רבא פר' ואתחנן נחמו תש"פ לפ"ק

נחמו נחמו עמי יאמר אליכם וגו' כי לקחה מיד ה' כפלים וגו' (הפטרה).
הבני יששכר מבאר (בס' אגרא דכלה) שהנחמה כפולה הוא בזה, שהנה בעת החורבן מדת הרחמים הסכים למדת הדין, וזהו מה שנאמר, לקחה מיד ה', שזה רומז שגם מידת הרחמים הסכים. אבל בשוב ה' את שיבת ציון, אחר כל הצרות הרבות והרעות שעברנו בגלות החל הזה, יהיה בהיפך, שגם מדת הדין יסכים למדת הרחמים, ולכן נאמר בנחמה נחמו נחמו עמי, שהיא כפל הלשון, שכן יאמר אליכם, הרומז למידת הדין, שגם כן יסכים לגאלנו גאולת עולם, ויה"ר שנזכה לנחמה במהרה בימינו.

ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. ובקשתם הוא לשון רבים, ומצאת היא לשון יחיד. ומבאר במאור ושמש ומקדים דעיקר הזדככות האדם הוא על ידי תפלה בכוונה, והוא העיקר

העבודה בדורות הללו, שיהיה התפלה ביראה ואהבה רבה, ועל ידי זה יוכל לבא לידי מעלות גדולות ורמות, ומביא בשם הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע שפירש את הפסוק (תהילים קב), פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם, תכתב זאת לדור אחרון, כלומר, שבדור אחרון התפילה זהו עיקר העבודה.

והנה עיקר המדריגות מהתפילה הוא דוקא אם מתפלל עם הציבור, הגם שמתפללים במהירות או באריכות, ובכל זאת, צריך להוסיף גם כוונה, שכן הגם שיתפללו אלף אנשים ביחד בציבור, מכל מקום אינו דומה תפילת איש אחד לתפילת חבירו, שכל אחד מוצא אלקותו יתברך לפי כונתו והכנתו שעשה קודם התפלה.

ובזה מבאר את הכתובים, ובקשתם וגו', נכתב בלשון רבים דהיינו בציבור, ואחר כך מסיים ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך וגו' הכל בלשון

יחיד, כי כל אחד מוצא אלהותו יתברך לפי הזדככותו ולפי הכנתו עכ"ד"ק.

ונבאר מעט במהות הכוונה, לשון כוונה הוא כמו מכוון את חיציו שחיציו פונים למקום שמכוון אליו, כמו כן בתפילה, צריך לכוון את מוחו אל דיבורי פיו, שלא יהא דיבורו חלוק מהמחשבה, וזהו עבודת התפילה לחבר מוחו לדיבורו, ואח"כ צריך לחבר גם את ליבו לדיבוריו. וזהו מה שאמרו חז"ל ולעבדו בכל לבבכם, זו תפילה.

*

אומרים שהיה ר' בונים זי"ע היה מספר לחסיד חדש שבא אליו את הסיפור של ר' אייזיק ר' יעקעלעס, שחלם לו כי בעיר פלונית תחת הגשר מונח אוצר, ונסע שמה לחפש את האוצר, וביקש ולא מצא. ובין כך עבר שם איש, וסיפר לו את החלום, ואמר לו הלה, וכי אתה משגיח על חלום, הנה גם אני בחלומי, שבבית ר' אייזיק ר' יעקעלעס מקראקא נמצא תחת התנור אוצר גדול האם אשגיח על זה

מאומה, הלא שטות הוא. ויהי כי שמע ר' אייזיק ר"י כן תיכף נסע לביתו וחפש תחת התנור ומצא את האוצר.

ועל פי זה ביאר, ובקשתם משם את ה' אלהיך, שהאדם מגיע לרבו וחושב ש'שם' ישיג את האוצר של יראת שמים, אך זאת לדעת, ומצאת, מתי תמצא, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. שכן יש לו לעבוד בעצמו ולהוציא את האוצר, שכן הרבי רק בא להראות היכן האוצר גנוז בליבו של אדם.

והיו לטוטפות בין עיניך. ומלשון הפסוק משמע שצריך להניח את התפילין בין העינים ממש, ודרשו חז"ל (מנחות לז, ב) דלאו דווקא בין עיניך אלא בגובה הראש ע"כ, וצריך ביאור אם המקום הוא בגובה הראש, למה נאמר בתורה בין עיניך, שצריך אחר כך לדרוש את מקומה הראוי, וביאר כ"ק אאזמו"ר וצללה"ה דענין התפילין הוא כדי לשמר את האדם מן החטא, וכמו שאומרים בלשם יחוד

לפני הנחת התפילין, ועל הראש נגד המח, שהנשמה שבמוחי וכו' יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו, ולכן באמת היו צריכים להניח בין העינים ממש, כדי שישמור את עיניו, אבל אם יש לו כבר נסיון בין עיניו ממש, זה אינו פשוט כל כך והוא נסיון

גדול, ולכן צריכים להקדים ולעשות סייגים במקור של עיניך, דהיינו קודם שיבוא לידי נסיון, ולזה צריכים להניח את התפילין בגובה הראש דווקא, שישמור כבר את מחשבתו כמו שאמרו חז"ל שלא יהרהר וכו' ועל ידי זה יזכה להיות שמור מן היצר.

אמרים

השפת אמת (תרל"ד) מביא כמה פעמים את הקושיא על מצות ואהבת וגו' איך שייך ציווי בדבר התלוי בטבע האדם. ומתרץ שהאמת היא, שהקושי' היא עצמה התירוץ, שהרי לא שייך לצוות על כך, ואם כן מהציווי עצמו נלמד, שיש כבר בטבע כל איש ישראל לאהוב את השם יתברך בכל לבו ונפשו וזהו רצונו האמיתי, אלא שנטמן בעומק הלב,

וכוחות הטבע מסתירים את הרצון הזה, ועל האדם להתייגע לגלותו, וכדברי רש"י (ד"ה והיו הדברים) מהו האהבה, והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומתדבק בדרכיו ע"כ. היינו על ידי זה שמבטל כל הרצונות החיצוניים אשר לא לה' המה, בזה מתגלה רוח הקדושה אשר כבר נמצא בקרבו.

ליל שבת קודש פרשת דברים תשפ"א לפ"ק

פרסומם מצוי בהם ההעלם והשכחה. על כן התועלת היוצא הספר היא דוקא מן החזרה עליו, ע"כ. וכן הוא ספר דברים שהם דברי מוסר, שחוזר על כל המצוות שנאמרו כבר בעבר, ולא בא לחדש אלא להזכיר ולזרז.

וזהו הענין של תפילין של יד הקודמת לתפילין של ראש, שכן תפילין של יד רומז לספר דברים, להורות שבכח המוסר שבמשנה תורה, נקבעים המצוות בלבבו כראוי. ועל כן מקדימין תפילין של יד כמו שכתוב וקשרתם וגו', ועל ידי זה והיו לטוטפות וגו', מתדבקין בכל ארבעת חלקי התורה.

ענין המוסר הוא להתעורר לזכור את ה', וראה בהקדמה לסמ"ג, שבעת עמדו באמצע כתיבת מגילת האוין, בא אליו מראה החלום לאמור, 'הנה שכחת את העיקר, השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך' ע"כ, ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בעבר הירדן במדבר בערבה וגו'. וברש"י שהן דברי תוכחות וכו'.

סיום התורה הוא בסוף ספר במדבר, ומדברים ואילך מתחיל משנה תורה, שהוא חזרה על התורה, ובשפת אמת (תרנ"ט) שהד' ספרים הם בבחינת תפילין של ראש, שיש בהם ד' בתים, ומשנה תורה הוא בחי' תפילין של יד, שכל הד' פרשיות בבית א', וזהו ענין משנה תורה שיש בה כל הנאמר בד' ספרים הקודמים בספר אחד.

ספר דברים אכן מלא בדברי התעוררות, וידועים דברי היהודי הק' שאין לך ספר מוסר יותר טוב מספר דברים, ועל ידי זה נזהרים לשמור ולעשות את כל התורה. ואפשר לומר ששמו ספר משנה תורה, רומז לענין המוסר, שכן ידועים דברי המסילת ישרים בהקדמתו, שלא חיבר את ספרו לומר דברי חידושים, אלא להזכיר את הידוע לכל אחד ואחד, אשר כפי רוב

ביראת השם עכ"ל. כלומר, שבזה צריך ליזהר מאד, שלא לשכוח את ה'.

והנה שבת ענינו זיכרון, זיכרון למעשה בראשית, וצריך להיות לפניו לזכרון תמיד, תפקיד האדם עלי אדמות, שלא ישכח את ה' אלוהיו, ובכח קדושת השבת שבת, יומא דנשמתא, נזכר בתכלית שמים וארץ, לדבקה בו ולאהבה אותו.

*

בהרבה מזמירות של שבת, אנו מבקשים על בית המקדש, ועל גילוי שכינה שהיה שם. והנה בכל אחד יש חלק משיח שצריך לגלותו, כדאי במאור עינים (פרשת פנחס) מאמר הבעש"ט שצריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו.

סיפר הרה"ק מרוזין זי"ע שבימי הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק כשהיה דר בארץ ישראל איש פתי וחסר דעה עלה להר הזיתים ותקע בשופר ונתפשטה השמועה שזהו קול

שופרו של משיח המבשר הגאולה. נכנס אחד לבית הרבי, כשהוא נרעש כולו וסיפר את השמועה, פתח הרה"ק רבי מענדל זי"ע את החלון, והריח באפו את האוויר שבחוץ, ואמר כי עדיין אין נרגש ריחו של משיח. (ע' דברי אלימלך להרה"ק מגראדזיסק, פר' קורח).

חסידים מסבירים, לשם מה הי' עליו לגשת ולפתוח את החלון, וכי לא היה יכול לדעת כן בתוך חדרו, אלא כך הוא פירוש הענין, שבתוך חדרו כבר האיר בחי' משיח, ולכן הי' בה תמיד ריח של משיח, ולפיכך הוזקק להוציא ראשו החוצה, להריח את האוויר שבחוץ.

ונראה לבאר, הנה אומרים בהפטרות לשבת נחמו את הפסוק (ישעי' מ') ונגלה כבוד ה', וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר. דהיינו שבזמן הגאולה, יסיר ההסתר שמפריע לנו לראות את האמת של העולם, ויתגלה דבר ה' בכל דבר, כדאי' ביושר דברי אמת (אות יב) בבארו ענין הדבקות, שמי

שחשקה נפשו תמיד אל השם יתברך, רואה בכל היצירה את היוצר, וכל מה שרואה בעולם רואה את השם יתברך שמחיה את הדבר הזה, כמו שאמר הכתוב (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם, מה שאין כן מי שאינו חושק להשם יתברך במחשבתו, אינו רואה כי אם הגשמי, אף על פי שמאמין בה, ואם ישאלוהו יאמר שהשם יתברך מחיה את הכל, אף על פי כן, אין הוא מחובר בליבו לדבריו. כי באמת אין מצוייר לפניו כן, כי תמיד מצוייר לפניו העולם כיצירה בפני עצמו.

משל למה הדבר דומה, מי שרואה בגד או חפץ של צדיק, מי שקשור אליו עד מאד, מיד נזכר בו ורואה אותו בעיני רוחו, וכמעט שאין רואה את הבגד, אך מי שאין מכירו, אינו רואה כאן אלא חפץ פשוט, נמצא שני אנשים מסתכלים בדבר אחד, וכל אחד רואה ענין אחר, הוא רואה את

רבו, והוא רואה חפץ בעלמא. כן הדבר מי שאינו מחשב בהשם יתברך תמיד, אינו רואה כי אם את גשמיות העולם.

ואכן מסופר על הבעל התניא שבזקנותו שאל על קורת הגג מהו, ואמרו לו שזהו קורה, ואמר אני איני רואה עוד את הקורה, כי אני רואה רק את האלוקות שבה. (הערה: ע' תניא פרק מג, איזהו חכם הרואה את הנולד, פי' שרואה כל דבר איך נולד ונתהוה מאין ליש בדבר ה').

וזה הכוונה שבתוך חדרו של הרה"ק ר"מ היה כבר ריח של משיח, וצריך שיהא לכל אחד לפחות מעט שייכות לענין זה, ובפרט בשבת קודש יש לראות יותר את הבורא, וצריך כל אחד להתבונן בבחינת שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ולחשוב על היוצר, ואז יתחבר במחשבתו היצירה והיוצר.

אחר הברלה פרשת ואתחנן תש"פ לפ"ק

בפרשת השבוע אומר הרמב"ן על הפסוק רק השמר לך וגו' פן תשכח וגו' והודעתם לבניך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב (ד, ט) שיש מצות עשה ולא תעשה, לזכור מעמד הר סיני, לא מספיק לזכור את התורה עצמה אלא צריך לזכור את מעמד הר סיני שיש בזה תועלת גדולה. ועיקר טעמו שעל ידי כך אי אפשר להכחישו. ובתפארת שלמה אומר עוד יותר, שאם זוכרים מעמד הר סיני בשעת הלימוד ולומדים עם יראת שמים אז התורה נכנסת בלב הלומד ולא שוכח אותה.

אצל הרבי רבי בונם מפשיסחא היה יהודי שבא לרבי, והרבי רבי בונם שאל אותו מה סדר יומו, והיהודי אמר לו שהוא קם בבוקר, נוטל ידיו ואומר ברכות. והר"ב שאל אותו: ומה עוד? – אני הולך להתפלל, ושוב ומה עוד? וכך זה המשיך על כל מה שענה לרבי, הרבי שאל אותו: "ומה עוד?", עד שהוא התחיל להבין שהרבי רוצה פה משהו, ואז הוא שאל את הר"ב: "ומה עוד יהודי צריך לעשות?!" ענה לו הרבי: מדוע אינך מבין, יהודי צריך לזכור ממעמד הר סיני, ורק אח"כ באים כל שאר הדברים כפי שציננת.

כ"ק אזמו"ר זצללה"ה סיפר מהסוכנובער רב, רבי שמחה'לע, לאביו קראו ר' ישראל והיה חסיד קאצק, ופעם קרא לעברו הרבי מקאצק: "ישראל... וואס שטעלסטו זיך נישט פאר... דעם ווארען מעמד הר סיני?!".

*

השבוע חל היארצייט של הרה"ק בעל "בית יעקב" מראדזין, שהיה בנו של הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא, בעל מי השילוח. הספר מי השילוח הוא אמרים קצרים, אבל בבית יעקב המאמרים באריכות ובהסברה, כ"ק אזמו"ר זצללה"ה סיפר שאצל הבית יעקב, חסידים אחרים היו חוששים להיכנס

כשאמר 'תורה', שע"י התורה היו עלולים להתהפך לחסידיו. הוא היה רבי שכל התהלוכות אצלו היה מאוד רגוע. אביו המי השילוח היה קאכעדיג וכן בנו בעל התכלת האט גערודערט מיט די וועלט, אבל הבית יעקב עצמו היה רבי בנוסח רגוע.

בפרשתנו הוא אומר על הפסוק, רב לך אל תוסף דבר אלי בדבר הזה וגו' וישבע לבלתי עברי את הירדן וגו'. ענין שבועת בשר ודם היא שנשבע בשם ה', אבל שבועת השי"ת מה ענינו, אלא יש להשי"ת עולמות גבוהים מעל גבוהים. והשי"ת חפץ בטוב האדם בעולם הזה ולעולם הבא, ובעיקר יחפץ בטובתו לעולם הבא הקיים לעד. וזהו ענין השבועה, טובת האדם על ידי הבטה לעולם הבא. כלומר שבאם יוכל האדם להפסיד חס ושלוש דבר מעולם הבא על ידי מה ששייג טובה בעולם הזה ימנעוהו ה' ממנו בעולם הזה. ומכל מקום כיון שענין התפילה הוא גם כן רצון השי"ת, ולכן עיקר תפלתו שהיה על ראית הארץ נענה, שהראה אותה לו כפי שביקש.

ולזה נאמר לו להביט תחלה, ימה וצפונה ואח"כ ותימנה ומזרחה. ולכאורה צריך היה לומר תחלה מזרח ודרום, ששם עיקר זריחת האור. אלא כוונת השם יתברך היה לרמוז שיביט תחילה בחשוכא, היינו אל דבר הנסתר מפניו בעוה"ז, ושם יראה כי הטוב לפניו שישאר בחוצה לארץ. וזהו שנאמר רב לך, אל תוסף וגו'.

הבית יעקב היה נוהג שאם שאלו אותו היכן מופיע מאמר חז"ל, היה מראה מקום וכן היה מסביר מדוע כתוב המאמר חז"ל דווקא במסכתא ובמקום זה, שכן סבר שלכל דבר יש שייכות. ובאמת מצינו בשם הר"ב מפשיסחא, שאגדות חז"ל קבועים במקומם כמו הכוכבים בשמים, וזה לכאורה מדרש פליאה, מה זה כוכבים בשמים? אלא הפשט בזה שיש לאגדות חז"ל סדר, ולא סתם. על פניו נראה כאילו מאמרי חז"ל מפוזרים פה ושם, אך לאמיתו של

דבר כל מאמר נמצא בדיוק במקומו בש"ס, היכן שהוא צריך להיות - כמו הכוכבים שלכל כוכב יש מקום קבוע ומיוחד. (בשל"ה הק' כללי התלמוד, מבאר ענין אין מוקדם ומאוחר בתורה, כלומר, לא תימא שיש קידום ואיחור, כי זה אינו, רק הכל בכוונה מכוונת והכל לפי סדר נכון).

פעם אחת שאלו את הבית יעקב היכן כתוב המאמר: 'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר'? וענה מיד שזה ירושלמי בפ"ג דראש השנה, במשנה "שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות", והוסיף שמופיע דווקא שם, על פי דברי ספר 'הקנה' שכל מסכת ר"ה היא בבחינת "עני מחזור על הפתחים", [ספר הקנה דף ע"ג: אי אתה רואה בעיניך שראש השנה עני חוזר בפתחים] שכן הרבה דברים במסכת ר"ה נלמדים ממקומות אחרים, ולכן היא בבחינת "עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר", ולכן מתאים מאוד מאמר זה דווקא במסכת ר"ה.

אגב, שמעתי פעם דבר צחות בשם השבט סופר נכד החתם סופר, שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, הכוונה כך, שבעת שדרשן מדבר תמיד במקום אחד, הרי יש לו כמה דברי תורה שברוב הימים הוא כבר חוזר עליהם שוב ושוב... אבל כשהוא מגיע למקום אחר שלא מכירים אותו, שם דברי תורתו הם חידושים גדולים... וזה דברי תורה עניים במקום אחד, דהיינו שהוא דורשם כל הזמן במקום אחד, במקומו, אבל עשירים במקום אחר...

בנו של בית יעקב, "בעל התכלת" היה מאוד שארפער, ופעם פגשו הרבי רבי בונם'ל מאוטבוצק ברכבת והתיישב לידו, ואז שאלו מנין הוא, וענה לו שהוא בא מהעיר ווארק. ושאלו בעל התכלת: שמעתי שהתמנה שם רבי צעיר מאוד [הרבי רבי בונם נהיה רבי בגיל 17] שלא יודע ללמוד... מה הוא עושה שבאה לפניו שאלה? - הוא התמנה גם כרבה של ווארק - ואז ענה לו רבי בונם'ל:

אני הוא הווארקער רבי. ואמת הוא שאיני יודע ללמוד, וכשבאה לפני שאלה יש לי מורה הוראה שאני שואל אותו. רבי גרשון העניך נתפעל ממנו עד מאד, מהתמימות ומהפשטות.

נכדו של הבית יעקב בעל התפארת יוסף השתדך עם אה"ר הר"ק רבי יוסף זי"ע, בנו הר"ק רבי שמואל שלמה, שהיה הרבי האחרון מראדזין לפני המלחמה, היה חתנו של מרן רבי יוסף, והאהבת ישראל שלו הייתה גדולה ומיוחדת במינה. למעשה, כל השידוך יצא לפועל משום שהתפארת יוסף רצה להשתדך עם רבי יוסף בגלל האהבת ישראל... שתפסה אצלו מקום חשוב.

רבי שמואל שלמה היה לו השפעה רבה, הוא פתח ישיבות, וכן בעיני הכלל היה פועל גדולות ונצורות. כ"ק אה"ר זצלה"ה סיפר שהיה לו ביטול גדול לחמיו מרן רבי יוסף, עד כדי כך שלא הניח את ידיו על שולחנו! הוא עצמו היה ת"ח וגאון גדול ובכל זאת הייתה לו כזו הכנעה.

מה שנשאר מתורת איז'ביצא זה באמת הספר "בית יעקב" וגם ספרי הר"ק רבי צדוק הכהן שהיה תלמיד, כמו כן ספרי הר"ק רבי לייבלע אייגר, וכך נשאר הרבה ספרי מחשבה מגזע זו.

א גוטע וואך, א געזונטע וואך, שפע ברכה והצלחה.